

Jerzy Kiszkiel

Podlaski Kurator Oświaty Kuratorium Oświaty w Białymstoku

Sprawozdanie z wizyty studyjnej w Dublinie

W dniach 10-17 listopada 2013 roku miałem możliwość poznania irlandzkiego systemu edukacji, z ukierunkowaniem na wykorzystanie wyników ewaluacji.

Obowiązek nauki w Irlandii trwa od 6 do 16 roku życia. Nauka w irlandzkiej szkole podstawowej (Primary school) rozpoczyna się najczęściej w wieku 5 lat, kończy w wieku lat 12. Kolejny poziom nauki to Second level education – szkolnictwo średnie. Tylko nieliczne szkoły w Irlandii są całkowicie państwowe. Większość szkół, to szkoły finansowane z budżetu państwa, ale mające prywatnych właścicieli (najczęściej jest nim kościół katolicki). Od niedawna funkcjonują nieliczne szkoły nauczające w języku irlandzkim.

Co ciekawe, w Irlandii wiele jest bardzo małych szkółek, w których uczy nawet tylko jeden, dwóch lub trzech nauczycieli. Kolejna ciekawostka, to nauczanie wszystkich przedmiotów w danej klasie szkoły podstawowej przez jednego nauczyciela.

Zasady nadzoru pedagogicznego, procedury i formy inspekcji poznaliśmy podczas wizyty w Departamencie Edukacji. Inspektorzy przedstawili nam również strukturę inspektoratu w Irlandii, opowiedzieli o zasadach nadzoru oraz omówili modele inspekcji.

Od roku 1999 rozpoczęto w Irlandii wprowadzanie zmian w systemie nadzoru pedagogicznego. Inspektorzy prowadzą w szkołach ewaluację w czterech obszarach:

- I. Jakość zarządzania;
- II. Jakość planowania i autoewaluacji;
- III. Jakość nauczania poszczególnych przedmiotów;
- IV. Jakość wsparcia dla uczniów.

Irlandzcy inspektorzy zajmują się tylko inspekcją szkół podstawowych (jeżeli są specjalistami w tym zakresie), lub szkół średnich (jeżeli są to specjaliści przedmiotowi).

Oprócz departamentu ds. ewaluacji, istnieje odrębny departament, którego zadaniem jest tworzenie do badania narzędzi.

Nadzór pedagogiczny w Irlandii przyjmuje różne formy:

- kompleksowa ewaluacja całej szkoły - Whole School Evaluation (WSE) trwająca 2-3 tygodnie;
- inspekcje tematyczne, dotyczące wybranych obszarów działalności szkoły (3-4 dni);
- inspekcje przedmiotowe, skupiające się na wybranych przedmiotach szkolnych;
- inspekcje weryfikacyjne (po wcześniej przeprowadzonych inspekcjach);
- inspekcje incydentalne (niezapowiedziane), służące obserwacji autentycznej pracy szkoły - szkoły dowiadują się o niej w dniu jej rozpoczęcia;
- inspekcje nowo zatrudnionych nauczycieli (dotyczą tylko szkół podstawowych), służące doskonaleniu pracy młodego nauczyciela.

Podobnie, jak w przypadku naszej ewaluacji, irlandzcy inspektorzy prowadzą ewaluację zespołowo, stosując w swojej pracy różnorodne metody badawcze: obserwują procesy nauczania i uczenia się, rozmawiają z uczniami, analizują dokumentację, pozyskują informacje i opinie prowadząc spotkania i wywiady z radą szkoły, dyrektorem, nauczycielami, rodzicami, samorządem uczniowskim, zarządem szkoły. Przeprowadzają też ankiety wśród uczniów i ich rodziców.

Raporty w Irlandii kończą się konkretnymi rekomendacjami dla szkoły. Mieszczą się na czterech stronach. Za napisanie raportu odpowiedzialny jest jeden inspektor. Podobnie jak w Polsce – publikowane są na stronie internetowej (<http://www.education.ie/en/Publications/Inspection-Reports-Publications/>), na której dodatkowo publikowane są odpowiedzi szkoły na przekazany jej raport z ewaluacji.

W ostatnim czasie szczególną uwagę zwraca się w Irlandii na większe włączenie szkół w cały proces ewaluacji, poprzez wdrożenie ich do prowadzenia ewaluacji wewnętrznej. Inspektorzy, podczas wizyt w szkołach przekazują dyrektorom informacje dotyczące

ewaluacji wewnętrznej. Opracowywane są ponadto do niej wskazówki i wytyczne, obszary do badania w danym roku szkolnym oraz odgórnie narzucane narzędzia do jej przeprowadzenia.

Podczas wizyty studyjnej mieliśmy też możliwość zapytania dyrektorów i nauczycieli szkół o ich odczucia dotyczące wprowadzonych ostatnich latach w Irlandii zmian w nadzorze pedagogicznym oraz przeprowadzonej w ich szkole ewaluacji zewnętrznej. Za jedną z wad uznali oni konieczność przygotowywania inspektorom dużej ilości dokumentacji. W wypowiedziach często pojawiała się też opinia, iż odczucia szkół w bardzo dużym stopniu zależą od nastawienia inspektorów, którzy przeprowadzają w danej szkole ewaluację, od ich postawy i otwartości. Dodali, że ma to również wpływ, na ile szkoła wykorzysta dane z ewaluacji do własnego rozwoju. Najwięcej negatywnych uwag usłyszeliśmy na temat tzw. „niezapowiedzianych” ewaluacji, będących przyczyną lęku i frustracji nauczycieli. Pozytywne opinie natomiast wyrażali wszyscy na temat ewaluacji wewnętrznej, widząc w jej prowadzeniu faktyczną korzyść dla szkoły.

Podczas pobytu w Irlandii, nie zapominaliśmy o naszym nadzorze. Zastanawialiśmy się m.in.:

- jak wygląda w Polsce wykorzystywanie wyników ewaluacji zewnętrznej?
- w jaki sposób powinny/mogą być one wykorzystywane?
- jak można udoskonalić sposób wykorzystania wyników z ewaluacji zewnętrznej, korzystając m.in. z doświadczeń irlandzkich?

Poszukiwaliśmy też konkretnych przykładów rozwiązań (w kontekście uczniów i rodziców, dyrektorów i nauczycieli, samorządów i organów wspierających szkoły oraz środowiska, kuratoriów i ministerstwa).